

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174
Karar Günü : 8.7.1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: İstanbul İkinci Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 3. maddesi ile 13. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemidir.

I. OLAY:

Sanık hakkında uygulanacak 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun’un değişik ek 2. maddesinin III. bendinin kapsamı içinde bulunduğu, 1803 sayılı Yasanın 3. maddesi ile 13. maddesinin birinci fıkrasının Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasıyla saptanan yöntemlere uyulmadan yasalaştırıldığı ve ayrıca eşitlik ilkesine de aykırı olduğu sanık vekillerince ileri sürülmüş, bu sav Mahkemece ciddî görüldüğünden söz konusu hükümlerin iptali için Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II. İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtirazın gerekçesi özet olarak şöyledir:

1803 sayılı Af Yasasının 3. maddesi ile 13. maddesinin birinci fıkrasının Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olarak oylandığı yolundaki savın ciddî olduğu, ayrıca sözü edilen madde hükümlerinin Anayasanın 12. maddesindeki eşitlik ilkesine de aykırı bulunduğu kanısına varıldığından iptali için Anayasanın değişik 151. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

III- YASA METİNLERİ:

Anayasaya aykırılığı öne sürülen 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 3. ve 13. maddesinin birinci fıkrası hükmü şöyledir:

“Madde 3- 7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 1567 sayılı Kanunun şümulüne giren 10 000 liraya kadar (onbin lira dahil) kıymet kaçakçılığı suçları veya bu kanuna göre çıkarılan kararname ve tebliğlere aykırı fiiller veya miktarı ne olursa olsun döviz veya Türk Parasının ziyamı intaç etmemiş bilumum fiiller veya önceden çıkarılan kararname ve tebliğlere göre suç sayılıp da, sonradan çıkarılan kararname ve tebliğlere göre suç sayılmayan fiiller, istimal ve istihlâk maksadı ile işlenmiş kaçakçılık fiilleri ve ithalle ilgili olmayan tek el kaçakçılıkları ve kaçakçılıkla ilgili olmayan tek el suçları, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174

Kanunda belirtilen CİF kıymeti 20 000 lirayı geçmeyen (yirmibin lira dahil) ithal ve FOB değeri 20 000 lirayı geçmeyen (yirmibin lira dahil) ihraç kaçakçılığı suçları hakkında bu kanunun 1 nci maddesi hükmü uygulanır.

Yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu kanunlara ilişkin tebliğler ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 1567 sayılı Kanunlar ile bunların ek ve tadilleri hükümlerini ihlâl eyleyen fiillerle, 1308 sayılı Kanunla değişik 6136 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin 2 ve 3 ncü; T.C.K. nun 264 ncü maddesinin 2 ve 3 ncü fıkralarına giren fiillerden mahkûm olanların hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı affedilmiştir. Şu kadar ki; bu fıkra hükmünden yararlananlara tayin olunan para cezaları af kapsamı dışında bırakılmıştır.”

“Madde 13/1- Bu kanun hükümleri, bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa dahi kanunen dış ticaret rejimi hakkındaki kararlara göre kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması, satılması ve yurda sokulması suç teşkil eden veya inhisara tabi olan eşyanın müsaderesine engel değildir.”

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında:

A- a) Suç ve cezaların affına ilişkin yasa kurallarının Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olduğu Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında ve söz gelimi 21.1.1975 günlü, 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararında gerekçeleriyle açıklanmış olduğundan bunların burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Bu durumda bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu açıktır.

Halit ZARBUN bu görüşe katılmamıştır.

b) Kamu davası 1918 sayılı Kaçakçılığın men ve Takibine Dair Kanunun değişik ek 2. maddesinin III. bendine göre açılmıştır. Oysa mahkemenin iptalini istediği 1803 sayılı Yasanın 3. maddesi ile 13. maddesinin birinci fıkrası kapsamına, sözü geçen yasa kuralından başka daha bir çok kurallar girmektedir ve davanın bu kurullarla bir ilişkisi de bulunmamaktadır. O halde Anayasanın değişik 151. ve 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca, itiraz yolu ile gelen bu işte esasın, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin ikinci fıkrasının davada uygulama yeri olan “yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu kanunlara ilişkin tebliğler” hükmü ve aynı Yasanın 13. maddesinin birinci fıkrasının yine davada uygulama yeri olan “ve yurda sokulması suç teşkil eden ... eşyanın müsaderesine engel değildir” kuralı ile sınırlı olarak incelenmesi gerekmektedir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu esasın aynı fıkraların tümü yönünden incelenmesini, Abdullah Üner, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu yürürlükten kalkmış kurullar hakkındaki itirazın yetkisizlik nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiğini öne sürerek bu görüşe katılmamışlardır.

c) Konunun niteliği gözönüne alınmış ve esas hakkındaki incelemenin başka güne bırakılmayarak sürdürülmesi yerinde görülmüştür.

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174

B- Böylece:

1- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde olduğuna Halit ZARBUN'un karşı oyuyla ve oyçokluğu ile;

2- Dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının davada uygulama yeri bulunan "yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın men v Takibine daire 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu kanunlara ilişkin tebliğler" hükmü ve aynı kanunun 13. maddesinin birinci fıkrasının yine davada uygulama yeri olan "ve yurda sokulması suç teşkil eden ..... eşyanın müsaderesine engel değildir" kuralı ile sınırlı olarak incelenmesine Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun esasın aynı fıkraların tümü yönünden incelenmesi gerektiği yolundaki karşıoyuyla ve Abdullah Üner, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H.Boyacıoğlu'nun itirazın yürürlükten kalkmış olan bu bölümü hakkında yetkisizlik kararı verilmesi gerektiği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

3- Konunun niteliği gözönünde tutularak işin esası hakkındaki incelemenin başka güne bırakılmaksızın sürdürülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa ve dayanılan anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki yasama belgeleri, Anayasa Mahkemesinin konu ile ilişkisi olan kararları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- İtiraz konusu olan 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kural, Anayasa Mahkemesinin 5.3.1975 gün, 1975/4-36 sayılı kararıyla iptaline karar verilmek ve bu kararın 3.7.1975 günlü ve 15284 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yayın gününde yürürlükten kalkmış bulunmaktadır.

2- Aynı Yasanın 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve yurda sokulması suç teşkil eden ... eşyanın müsaderesine engel değildir" biçimindeki kural da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilmek ve buna dair olan 3.4.1975 günlü, 1975/6-64 sayılı karar 4.6.1975 günlü, 15255 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yayın gününde yürürlükten kalkmıştır.

İtiraz konusu hakkında bu nedenlerle yeniden karar verilmesine yer kalmamıştır.

Abdullah Üner, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H.Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ:

1- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu kanunlara ilişkin tebliğler" hükmünün itiraz yoluyla gelen başka bir işte Anayasa Mahkemesince Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilerek 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddeleri dışında kalan hükümleri yönünden iptallerine 5.3.1975 gününde Esas: 1975/4, Karar: 1975/36 sayı ile karar verilmiş bulunduğu anlaşıldığından iptal hükmünün kapsamı içinde kalan aynı konu hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına,

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174

2- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 13. maddesinin birinci fıkrasında bulunan “ve yurda sokulması suç teşkil eden .... eşyanın müsaderesine engel değildir.” biçimindeki kuralın da, itiraz yolu ile gelen başka bir işte Anayasa Mahkemesince Anayasaya aykırılık denetiminden geçirilerek Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu kanunlara ilişkin tebliğler açısından 3.4.1975 günlü, Esas: 1975/6, Karar: 1975/64 sayılı kararıyla iptal edilmiş, iptal hükmü yayın gününde yürürlüğe girmiş ve böylece iptal konusu kural itiraza karar verildiği günde yürürlükten kalkmış bulunduğundan, bu konuda da yeniden karar verilmesine yer olmadığına;

8.7.1975 gününde Abdullah Üner, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar verildi.

Başkanvekili	Üye	Üye
Kâni VRANA	İhsan ECEMİŞ	Ahmet AKAR
Üye	Üye	Üye
Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL	Abdullah ÜNER
Üye	Üye	Üye
Ahmet KOÇAK	Şekip ÇOPUROĞLU	Muhittin GÜRÜN
Üye	Üye	Üye
Lûtfi ÖMERBAŞ	Hasan GÜRSEL	Şevket MÜFTÜGİL
Üye	Üye	Üye
Adil ESMER	Nihat O. AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H. BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun görevle ilgili görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

1- İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin, 1803 Sayılı Af Kanununun 3. maddesiyle 13 ncü maddesinin birinci fıkrasının iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ilişkin kararının tarihi 5.6.1975 dir. Bu karar üzerine Mahkeme 17.6.1975 günlü yazı ile Anayasa Mahkemesine başvurmuş ve Anayasa Mahkemesi de bu itirazı 8.7.1975 günlü toplantıda görüşüp karara bağlamıştır:

2- Dava konusu olayda uygulama yeri olan Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrası, Ağır Ceza Mahkemesinin bu başvurma kararından üç ay önce Anayasa Mahkemesinin 5.6.1975 günlü ve 4/36 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve bu iptal kararı da 3.7.1975 günlü Resmî Gazetede (Anayasa Mahkemesinin itirazı incelediği tarihten önce) yayımlanmak suretiyle sözü edilen Kanun hükmü yürürlükten kalkmıştır. Böyle olunca, yerel Mahkemenin, Anayasa Mahkemesine başvurma kararı verdiği tarihte sözü edilen iptal kararı Resmî Gazetede henüz yayınlanmamış olmakla beraber Anayasa Mahkemesinin itirazı incelediği tarihte Resmi Gazetede yayımlanmış ve bu suretle itiraz konusu 3 ncü maddenin ikinci fıkrası inceleme tarihinde yürürlükten kalkmış ve artık bir inceleme konusu kalmamıştır.

Kanunun bu hükmüne ilişkin itirazın bu nedenle reddine karar verilmesi gerekir.

3- Af Kanununun itiraz konusu 13 ncü maddesinin birinci fıkrasına gelince:

Kanunun bu hükmü, 1918 Sayılı Kanun, ek ve tadilleri yönünden yerel mahkemenin itiraz yoluna başvurma tarihinden iki aydan fazla bir zaman önce Anayasa Mahkemesinin 3.4.1975 günlü ve 6164 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve yine yerel mahkemenin Anayasa

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174

Mahkemesine başvurma kararından önce 4.6.1975 günlü Resmi Gazetede yayımlanmış ve böylece 13 ncü maddenin birinci fıkrası bu tarihte yürürlükten kalkmıştır.

Anayasanın 151 nci ve 44 sayılı Kanununun 27 nci maddelerine göre Mahkeme, ancak bakmakta olduğu davada uygulanacak olan ve yürürlükte bulunan bir kanun hükmü hakkında Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Mahkemelerin, yürürlükte olmayan bir kanun hakkında Anayasa Mahkemesine müracaat yetkileri yoktur.

Sözü edilen 13 ncü maddenin birinci fıkrasına ilişkin itirazın da Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddedilmesi icabeder.

İtirazın, bu nedenlerle ve bu şekilde karara bağlanması gerekeceği düşüncesiyle çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Abdullah ÜNER

KARŞIOY YAZISI

1- 1803 sayılı Yasanın itiraz konusu 3. maddesindeki kural, Anayasa Mahkemesinin 5.3.1975 günlü kararı ile iptal edilmiş ve Anayasanın 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 3.7.1975 gününde yürürlükten kalkmıştır.

Ağır Ceza Mahkemesinin, Anayasa Mahkemesine başvurma kararı verdiği 5.6.1975 gününde 1803 sayılı Kanunun itiraz konusu 3. maddesindeki kural, her ne kadar yürürlüğünü sürdürmekte ise de, Anayasa Mahkemesinin konuyu incelediği 8.7.1975 gününde, söz konusu kuralın 3.7.1975 gününde yürürlükten kalktığı saptanmıştır. Böylece Anayasa Mahkemesinin yürürlükte olmadığını saptadığı bir kural üzerine (özel durumlar dışında) inceleme yapmasına gerek yoktur. Bu nedenle konusu kalmayan itirazın red edilmesine karar verilmesi gerekir.

2- 1803 sayılı Yasanın itiraz konusu 13. maddesinin birinci fıkrasındaki kural, Anayasa Mahkemesinin 3.4.1975 günlü kararı ile iptal edilmiş ve Anayasanın 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 4.6.1975 gününde yürürlükten kalkmıştır.

Ağır Ceza Mahkemesinin Anayasa Mahkemesine başvurma kararı verdiği 5.6.1975 gününde itiraz konusu kural artık yürürlükte bulunmadığından, Ağır Ceza Mahkemesinin Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisinden söz edilemez. Bu fıkra ile ilgili itirazın da, Ağır Ceza Mahkemesinin Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkisi olmadığından, reddine karar verilmek gerekir.

Bu nedenlerle kararın yukarıda belirtilen konulara ilişkin bölümüne karşıyım.

Esas Sayısı : 1975/157
Karar Sayısı : 1975/174

Üye

Lûtfi ÖMERBAŞ